

1291 (1875) - 1318 (1902) YILLARI ARASINDA DAHİLİYE VE MAÂRİF NEZARETLERİ TARAFINDAN YAYINLANAN BASIN VE YAYINLA İLGİLİ EMİR ÖZETLERİ*

Ömer TÜRKOĞLU

1 Haziran 1291 (13 Haziran 1875) tarih ve 43 numaralı emir

Mekâtib-i rüşdiye için matbaa-i vilâyette tab' olunacak jurnâl ve şehâdetnâmelerin kağıd bahâsiyle masârif-i tab'iyyesinin menâfi' ve belediye vâridâtından sarfı hakkında.

19 Nisan 1293 (1 Mayıs 1877) tarih ve 10 numaralı emir

Mekâtib-i rüşdiye şâkirdânının mütâlaa-i matbûâta alıştırılması fevâid-i külliyyeyi mücib olduğundan vilâyet gazetelerinden münâsib mikdârının her mektebe gönderilmesi hakkında.

20 şubat 1297 (4 Mart 1882) tarih ve 65 numaralı emir

Kütüb ve resâil-i muzırrenin Memâlik-i şâhâne'ye men'-i duhûlüne ve milel-i gayr-ı müslime mekteblerinde okutulmamasına dâir.

4 Kanûn-i sâni 1298 (16 Ocak 1883) tarih ve 101 numaralı emir

İncil ve Tevrat gibi kütüb-i dîniyenin

rüsûmât idârelerince muâyene edilerek mazarrattan sâlim olanlarına müsâade ve muzır olanların zabt olunmasına ve sâiresine dâir.

9 Mayıs 1299 (21 Mayıs 1883) tarih ve 25 numaralı emir

Vilâyetce lüzûm görünen evrâk ve defâtir-i matbûanın vilâyette tab'ıyla masârif-i nakliyye gibi fazla sarfiyât ve işce te'hirât vukûna meydan verilmesine dâir.

24 Mayıs 1299 (5 Haziran 1883) tarih ve 4 numaralı emir

Ecnebî matbûâtı olarak zuhur edecek mesâhif-i şerîfenin sâhiblerinden te'mînât alınarak îadesine dâir.

30 Mart 1303 (11 Nisan 1887) tarih ve 12 numaralı emir*

Memâlik-i ecnebîyyeden gelmekte olan kütüb ve resâil-i muzırrenin men'-i idhâline fevkalâde i'tinâ olunmasına dâir.

27 Haziran 1304 (9 Temmuz 1888) tarih ve 54 numaralı emir

Ba'demâ sâlnâmelerin resmî muharrerât içinde gönderilmeyip pul yapıştırılarak postalara tevdfân irsâline dâir.

* İşaretle gösterilen emir özetleri Maârif Nezâreti'ne aittir.

12 Teşrin-i sâni 1304 (24 Kasım 1888) **tarih ve 144 numaralı emir**

Vilâyatta bulunan matbaaların ruhsat-nâmeleri Matbaalar Nizâm-nâmesi mücibince tahdîd edilmek üzere tanzîm edilen ruhsatnâmelerden bir sûretinin gönderildiğine dâir.

28 Mart 1305 (9 Nisan 1889) **tarih ve 25 numaralı emir**

Gazete idârehâneleri tarafından müşterilere verilmekte olan abone senedâtına yirmişer paralık pul yapıştırılması hakkında.

15 Ağustos 1305 (27 Ağustos 1889) **tarih ve 122 numaralı emir**

Mekâtib-i idâdiye ve rüşdiye şâkir-dânına gazete mütâlâa ettirilmesinin şeditden men'ine dâir.

19 Eylül 1305 (1 Ekim 1889) **tarih ve 145 numaralı emir**

Vilâyatta tab' olunan resmî ve gayr-ı resmî gazetelerin Dersâdet gazetelerinde mûnderic makâlât hâricine çıkamamaları için sûret-i mahsûsada i'tinâ olunmasına dâir.

5 Kanûn-i evvel 1305 (17 Aralık 1889) **tarih ve 195 numaralı emir**

Bir gazete veya sâir evrâk-ı muzırrenin men'-i duhûl ve intişârı lüzûmuna dâir Telgraf Nezâretinden posta memurlarına yazılacak telgrafnâmelerin vülât-ı izâma irâesinde Bâb-ı âlî'den iş'ar vukûna intizâr edilmeyerek memurlarına muâvenet olunmasına dâir.

11 Teşrin-i sâni 1306 (23 Kasım 1890) **tarih ve 172 numaralı emir**

Vilâyet gazetelerinin hikmet-i hükûmet ve cerâid-i resmîye lisânına yakışmaz bir takım makâlât neşrinden mücânebet eylemeleri ve aksi hâlinde muharrir-

leriyle nezârete memur mektubcuların mes'ûl tutulacaklarına dâir.

14 şubat 1306 (26 Şubat 1891) **tarih ve 229 numaralı emir**

Vilâyette tab' olunan gazetelerde vülât-ı izâm hazerâti hakkında ta'birât resmîye hâricinde elfâz ve ta'birât isti'mâl edilmemesine dâir.

20 şubat 1306 (4 Mart 1891) **tarih ve 233 numaralı emir**

Vilâyet gazetelerinde edebiyâttan bahs olunmamasına dâir.

30 Mart 1308 (11 Nisan 1892) **tarih ve 19 numaralı emir**

Beher sene tab' olunacak vilâyet sâlnâmesinden birer nüshasının Bâb-ı âlî istatistik encümenine gönderilmesine dâir.

1 Temmuz 1308 (13 Temmuz 1892) **tarih ve 108 numaralı emir**

Duhûlü memnû' olmayan Avrupa gazeteleri meyânına evrâk-ı muzırre konularak gönderilmekte olmasından takayyüdât-ı ciddiye icrâsına dâir.

20 Temmuz 1308 (1 Ağustos 1892) **tarih ve 125 numaralı emir**

Vilâyet gazetelerinin edebiyât nâmı altında manzûm mensûr âsâr neşr etmeleri hakkında

29 Temmuz 1308 (10 Ağustos 1892) **tarih ve 138 numaralı emir**

Şübheyi dâif bir takım risâle ve kutuların pamuk ipliği balyaları içinde gönderilmekte olmasından takayyüdât-ı mukteziyye ifâsına dâir.

5 Teşrin-i evvel 1308 (17 Ekim 1892) **tarih ve 200 numaralı emir**

Ecnebî konsolosları nâmına posta ile

vürûd eden kütüb ve evrâk-ı havâdisin üç dört nüshaya kadar olanlarının kendilerine i'tâ ve külliyetli olarak gelen ve mündericâtı muzırr bulunan gazete ve kitapların maârif idârelerinde tevkîfiyle keyfiyyetin Hâriciye Nezâretine iş'arına dâir.

24 Kanûn-i sâni 1308 (5 Şubat 1893) tarih ve 291 numaralı emir

Kütüb ve evrâk-ı muzırrenin duhûl ve intişârına meydan verilmemesine ve bunların sûret-i muâyene ve teftişine dâir.

5 Ağustos 1308 (17 Ağustos 1892) tarih ve 8 numaralı emir*

Matbaalarda basılacak kitapların o matbaa sahibinin veyahud tab' ve nâşir ve sâhib-i imtiyâzının mühr-i zâtiyyesiyle tahtîm ve yeddinde bulunan ruhsatnâmenin numero ve tarihinin mukadime veyahud hâtimesine terkîm olunmasına dâir.

6 Temmuz 1311 (18 Temmuz 1895) tarih ve 56 numaralı emir

Ba'd ezîn vilâyette bulunan matbaacılara verilmesi lâzım gelen ruhsatnâmelerin matbûât-ı ecnebiyye idâresince tahrîr ve imlâ olunduktan sonra Dahiliye Nezâreti'ne irsâl olunacağına dâir.

20 Teşrin-i sâni 1312 (2 Aralık 1896) tarih ve 149 numaralı emir

Matbaaların bir mahalden diğêr mahale me'zûniyyet-i istihsâl olunmadıkça nakl olunmamasına dâir.

12 Kanûn-i sâni 1312 (24 Ocak 1897) tarih ve 186 numaralı emir

Vilâyât-ı şâhânedede Türkçe ve elsine-i sâire ile tab' ve neşr olunan bil-cümle gazetelerden birer nüshasının muntazaman Zabtiyye Nezâreti'ne irsâline dâir.

2 Şubat 1312 (14 Şubat 1897) tarih ve 195 numaralı emir

Kırım ve Mısır ve Kıbrıs'ta çıkan Türkçe gazetelerden getirilecek nüshaların hükümetçe muâyene edilerek mündericâtı muzırr olanların mahvına olmayanların neşrine müsâade olunmasına dâir.

7 Kanûn-i evvel 1314 (18 Aralık 1898) tarih ve 163 numaralı emir

Cerîde-i askeriyye ile i'lân edilmeyen teşkilât ve tertîbâtın Dersâdet ve vilâyet gazetelerine derc olunmamasına dâir.

16 Mart 1315 (28 Mart 1899) tarih ve 11 numaralı emir

Resmî ve husûsî matbaalar için iktizâ edecek hurufâtın Mekteb-i sanayî'de hasr-ı i'mâline ve doğruca nezâretten talep olunmasına ve husûsî matbaaların üç ayda bir kere muâyenesinin icrâsına dâir.

15 Eylül 1315 (27 Eylül 1899) tarih ve 108 numaralı emir

Vilâyât matbaaları için lüzûm görünen hurûf ve âlât ve edevât-ı tabiiyyenin vilâyet kapu kethüdaları vasıtasıyla i'mâl ve irsâl olunmasına dâir.

30 Teşrin-i evvel 1315 (11 Kasım 1899) tarih 131 numaralı emir

Gazetelere âyât ve ehâdis-i şerife derc olunmamasına dâir.

29 Teşrin-i sâni 1315 (11 Aralık 1899) tarih ve 152 numaralı emir

Türkçe hurûfun münhasırân Dersâdet Mekteb-i Sanayî'ince i'mâl ve fûrûhtu muktezâ-yı irâde-i seniyyeden olduğundan eşhâs tarafından hurûfât isâga ve fûrûht edildiğinde derhâl men'ine ve âlât ve edevâtın mektebe aldırılmak üzere iş'arına dâir.

**18 Kânûn-i evvel 1315 (30 Aralık 1899)
tarih ve 158 numaralı emir**

Vilâyât-ı şâhânedeki resmî ve gayr-ı resmî gazetelerin elvân kağıda basılmamasına dâir.

**31 Temmuz 1316 (13 Ağustos 1900)
tarih ve 107 numaralı emir**

Vilâyât-ı şâhânedeki resmî ve gayr-ı resmî neşr olunan gazetelerin bilâ-tehîr Matbûât İdaresi'ne muntazaman irsâline dâir

**21 Ağustos 1316 (3 Eylül 1900) tarih ve
122 numaralı emir**

Rusya'da ve Mısır'da galat olarak basılmış olan Mesâhif-i şerife'nin satılmasına meydan verilmemesine dâir

**3 Teşrîn-i evvel 1316 (16 Ekim 1900)
tarih ve 140 numaralı emir**

Litografya taşlarının ruhsatlı matbaacılar tarafından mâadasına satılmamasına ve mezkûr taşlardan gerek matbaalarda ve gerek tüccarîden de ne mikdâr mevcûd ise defterinin irsâline dâir

**3 Teşrîn-i evvel 1316 (16 Ekim 1900)
tarih ve 141 numaralı emir**

Dersaadet'te Türkçe olarak neşr olunan gazetelerin damga resminden muâf olup Türkçenin gayrî lisânlarda neşr olunan gazetelerle vilâyât-ı şâhânedeki çıkan gazetelerin irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî hükûm-i celîli hâricinde olduğundan onlara pul yapıştırılmamasına dâir

**22 Kanûn-ı sâni 1316 (4 Şubat 1901)
tarih ve 213 numaralı emir**

Oyun piyeslerinin vilâyât-ı şâhâne'de mektubcu ile vilâyet tercümanı tarafından teftiş ettirilip münderecâtında muzırr bir şey görülmediği halde icrâsına ruhsat i'tâsına ve hukûk-ı hükûmete ve şeref-i memlekete dokunacak nutuklar

irâdına meydan bırakılmamasına dâir

**11 Haziran sene 1317 (24 Haziran 1901)
tarih ve 67 numaralı emir**

Vilâyet sâlnâmelerinden ba'demâ tab' edildikçe birer adedinin makam-ı seraskerîye de gönderilmesine dâir

**20 Ağustos 1317 (2 Eylül 1901) tarih ve
106 numaralı emir**

Dâhil-i vilâyette oynatılacak tiyatro piyeslerinin velev matbû olsun tiyatrolarda teşhîrden mukaddem tedkîkâtı icrâ olunmak üzere nezârete irsâline ve tedkîk ve tasdik edilmeyen piyeslerin kat'iyyen oynattırılmamasına dâir

**3 Teşrîn-i evvel 1317 (16 Ekim 1901)
tarih ve 135 numaralı emir**

Ba'd-ezîn gazetelere edebiyâta aid şeyler derc olunmamasına dâir

**5 Kanûn-ı sâni 1317 (18 Ocak 1902)
tarih ve 178 numaralı emir**

İstihsâl-i ruhsatla taşra matbaalarında tab' edilecek olan kütüb ve resâil için mikdârından fazla basılmayacağına ve icrâ kılınan ta'dîlât ve tashîhât hâricine çıkmayacağına dâir matbaacı yeddinden sened ahzıyla tab'ına ruhsat i'tâsına ve ruhsatı hâiz olmayan kütüb ve resâil tab' etmemelerine dâir

**25 Mart 1318 (7 Nisan 1902) tarih ve 8
numaralı emir**

Her vilâyette tertîb olunacak sâlnâmelere vilâyet dâhilinde bulunan turuk ve maâbirin tûl ve arzları ve azamî ve asgarî milleriyle mil-i umûmîleri ve i'mâlât-ı sinâiyye ve sâirleri hakkında ma'lûmât ve izâhât-ı lâzıme dercine dâir